

Taulukko 1. Systemoidun kirjallisuuskatsauksen tulokset ja niistä johdettavat varautumishuomiot (Hollanti 2025).

Teema	Sodan vaikutus terveydenhuoltoon	Mitä on huomioitava varautumisesta
1. Terveydenhuollon rooli on muuttunut sodassa strategiseksi kohteeksi	☐ Humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksien eroosio ☐ Terveydenhuolto on strateginen ja tarkoituksellinen iskujen kohde ☐ Iskujen tavoitteena on pelon ja hajaannuksen luominen ☐ Terveydenhuollon jälleenrakentaminen on vaikeaa ja kallista	☐ Selkeän johtamisen ja hallinnon ylläpitäminen ☐ Päätöksentekokyvystä huolehditaan ☐ Rahoituksen ja verotuksen haasteisiin vastataan ☐ Poliitiikkaohjelmat ja strategiat luodaan ja otetaan käyttöön kaikilla tasoilla ☐ Rahoitusmalleja ja rahoitusta vahvistetaan ☐ Kansainvälinen avun ja yhteistyön rooli tunnistetaan ja niitä hyödynnetään
2. Terveydenhuollon painopisteet muuttuvat sodassa merkittävästi	☐ Traumapotilaiden määrä kasvaa ☐ Erilaisten vammojen hoitotarve kasvaa ☐ Triage muuttuu ☐ Kemikaaliset ja biologiset aseet muodostavat uhan ☐ Infektiot lisääntyvät (esim. väestönsiirroissa) ☐ Suuret potilasmäärät lyhyen ajanjakson sisällä	☐ Paineistettuja tilanteita harjoitellaan ☐ Monipotilastilanteita harjoitellaan ☐ Räjähde- ja murskavammojen ja palovammoihin liittyvää osaamista kasvatetaan ☐ Triagen muutokset ymmärretään ☐ Kirurgian ja amputaatioiden asiantuntijuutta vahvistetaan ☐ Kemiaalliset ja biologiset aseet tunnistetaan, niiltä osataan suojautua ja niiden uhrit osataan hoitaa ☐ Infektioiden hallintaa parannetaan
3. Terveydenhuollon palveluiden laatu ja saatavuus	☐ Terveydenhuollon infraa ja rakennuksia tuhoutuu ☐ Käyntimäärät laskevat	☐ Yksiköitä hajautetaan ja suojataan

heikkenevät sodassa	☐ Palveluiden saatavuus ja laatu heikkenevät ☐ Kroonisia sairauksia sairastavien tila pahenee ☐ Mielenterveysongelmat kasvavat ☐ Haavoittuvimmat ryhmät kärsivät eniten ☐ Ennenaikainen kuolleisuus kasvaa	☐ Näkyvyyttä ja valaistusta vähennetään ☐ Yksiköiden ja kuljetusten tunnistettavuutta vähennetään ☐ Haavoittuvimpien ryhmien suojelutarve ja hoidon tarve tunnistetaan ☐ Maanalaisia yksiköitä perustetaan ☐ Erilaiset ympäristöt osataan muuttaa terveydenhuollon käyttöön ☐ Liikkuvia terveydenhuollon yksiköitä otetaan käyttöön ☐ Etävastaanottoja hyödynnetään ☐ Puolustusvoimien läsnäololla lisätään terveydenhuollon turvaa
4. Terveydenhuoltoon muodostuu henkilöstövaje sodassa	☐ Henkilöstöä kuolee iskuissa ☐ Henkilöstöön kohdistuu hyökkäyksiä ☐ Henkilöstöä pakenee tai evakuoidaan ☐ Siirtymät työpaikan ja kodin välillä sekä potilassiirrot ovat vaarallisia ☐ Käytännön järjestelyt vaikeutuvat ☐ Jäljelle jäävän henkilöstön työkuorma kasvaa ☐ Loppuun palaminen ja stressi	☐ Organisaatiolähtöinen tuki on jatkuvaa ☐ Kokeneempien hoitajien ja mentoroinnin rooli ymmärretään ☐ Käytännön järjestelyistä (esimerkiksi päivähoito) huolehditaan ☐ Työasuja ei käytetä siirtymien aikana ja tunnisteita vähennetään ☐ Potilas- ja henkilöstökuljetuksissa varmistetaan kuljettajien erityisammattitaito ☐ Mielenterveyden (potilaat ja henkilöstö) palveluista huolehditaan

		☐ Vapaaehtoisten apua vahvistetaan ☐ Etulinjan työntekijöiden palkkausta lisätään
5. Terveystenhooltoon muodostuu osaamisvaje sodassa	☐ Suuri poistuma ☐ Uudet työntekijät ☐ Nuoret työntekijät ☐ Uudet osaamistarpeet ☐ Koulutuskeskusten ja oppilaitosten toiminnan häiriintyminen ☐ Ilmahälytykset ja iskut koulutusten aikana	☐ Sotatilanteeseen liittyvät koulutustarpeet tunnistetaan ☐ Muuttuneiden painopisteiden osalta tietotaitoa ja osaamista vahvistetaan ☐ Tilanteita ja hoitotoimia harjoitellaan ☐ Uudelle henkilöstölle järjestetään täsmäkoulutuksia ☐ Konfliktialueilla työskennelleiden ja sotilasterveydenhuollon osaamista hyödynnetään koulutuksia suunniteltaessa ☐ Koulutukset räätälöidään paikallistasolle ☐ Uutta teknologiaa, simulaatioita ja esimerkiksi videokoulutuksia hyödynnetään
6. Terveystenhoollolle kriittisten tarvikkeiden (lääkinnälliset laitteet ja lääkkeet) ja sähkön saatavuus vaikeutuu sodassa	☐ Toimitusketjut kärsivät ☐ Lääkkeiden saatavuus heikkenee ☐ Rokotteiden saatavuus heikkenee ☐ Verivalmisteiden saatavuus heikkenee ja tarve kasvaa ☐ Välineitä ja laitteistoa tuhoutuu iskuissa ☐ Potilasmäärät (mm. trauma) kasvavat ☐ Sähkönsaanti häiriintyy	☐ Kuljetukset turvataan myös yhteistyötahojen avulla ☐ Varastointia vahvistetaan ☐ Tarvikkeiden ja laitteiden kierrätystä ja uudelleenkäyttöä lisätään ☐ Vapaaehtoisten verenluovuttajien rooli huomioidaan ☐ Ensiapupakkauksia hankitaan ☐ Liikuteltavia hoitopakkausia kootaan valmiiksi

		☐ Vaihtoehtoisia energialähteitä lisätään ☐ Manuaalisesti toimivien laitteiden ja toimien käyttöönottoa harjoitellaan
--	--	--

Taulukko:

Laura Hollanti ja Hilla Nordquist